

BAVO KRONIEK

correspondentieadres: Zeelandlaan 72, Heemstede - telefoon 023 - 28 96 79

UITNODIGING VOOR DE "VRIENDENTOER" NAAR GENT

Op veler verzoek zullen we op zaterdag 19 mei a.s. een bezoek brengen aan onze "moederkerk", de Sint Baafskathedraal te Gent, die jaarlijks anderhalf miljoen bezoekers trekt! Deze middeleeuwse gotische kerk met haar 95 meter hoge toren is een levend "museum" van beeldhouwwerk, houtsnijwerk en schilderkunst. Vermeldenswaard zijn de prachtige preekstoel, praalgraven en de krypte onder de kerk. Werelberoemd "De aanbidding van het lam Gods" van Jan van Eyck (1432).

Gent is een stad, die herinnert aan een glorieus verleden. De stad heeft vele historische monumenten! En kent ook vele specialiteiten: speculoos, Gentse mokken, waterzooi, mastellen, mattetaard en Vlaamse stoverij! (U doet er verstandig aan Belgisch geld mee te nemen; slechts enkele restaurants en winkels nemen Hollands geld aan!) Het belooft een onvergetelijke toer te worden dit Vriendenjaar! U gaat toch mee?

Vergeet Uw paspoort niet mee te nemen! (Zelden wordt er echter naar gevraagd bij de grensovergang!) Het programma ziet er als volgt uit op 19 mei: vertrek vanaf de Grote Kerk om 7.45 uur. Op de heenweg 2 x koffie en gebak te Rijsbergen op de terugweg 2 x een vrije consumptie te Oosterhout. Te Gent verblijven we van 12.00 tot 15.30 uur. Naast een bezoek aan de Sint Baafskathedraal en bijwoning van het klank- en lichtspel over Gent in de 16e eeuw, heeft U volop de gelegenheid om een stadwandeling te maken! Om 19.00 uur staan we weer voor de aloude Baaf te Haarlem.

We reserveerden reeds vijf autobussen voor U! (De eerste bus wordt bezet met Vrienden en Vriendinnen die vorig jaar niet meer mee konden!) Mogen we vóór 9 april a.s. weten of U een plaats in één van de andere vier bussen reserveert? Kosten slechts f. 30,- inclusief alle consumpties en de beide entrees! Graag zien wij Uw reservering op postgiro 36 18 800 t.n.v. "Vrienden van de Grote Kerk", Zocherstraat 19 te Haarlem tegemoet.

Intekening geschiedt alleen volgens volgorde van binnenkomst! Uw afschrijving is tevens Uw bewijs voor deelname aan de Vriendentoer! Mijn advies is: Boek vandaag nog als U tot de gegadigden wilt behoren en niet teleurgesteld wilt worden. Hopelijk mogen we weer vele Vrienden en Vriendinnen verwelkomen op zaterdag 19 mei en hun een onvergetelijke dag bezorgen!

Namens Uw reisleiders,

TH.A. DELLEMAN.

RONDLEIDINGEN BAVOKERK SEIZOEN 1979.

Op zaterdag 7 april starten de rondleidingen weer door de Grote of St.-Bavo kerk te Haarlem. Op de eerste zaterdag van de maanden april tot en met november kunt U van 10.30 tot 12.00 uur door ervaren rondleiders de vele kunstschaten van de aloude Baaf bewonderen, de zolders met haar middeleeuwse tredmolen bezien en langs de dertig meter hoge balustrades wandelen! Jaarlijks neemt de belangstelling voor de excursies toe. Ook Uw eventuele logees en bekende relaties zijn hartelijk welkom op de eerste zaterdag van de maand om 10.30 uur! De rondleidingen zullen dit seizoen gehouden worden door R. Bogaart, A. Braaksma, J.H. Brunt, Th.A. Delleman, mw. I.O. van Houtum, W.B. van Schaik en D. Vennik. Tijdens de rondleidingen worden ook weer orgel-excursies gehouden om de orgelliefhebbers de vermaarde van het Christiaan Müllerorgel te verklaren. Als gidsen treden op de organisten Kees Huges, Jan Oudshoorn, Kees Rosenhart en Marco bij de Vaate. Iedere rondleiding zal weer besloten worden met de voor Haarlem inmiddels beroemd geworden slingerproef van Foucault, waarmee op zichtbare wijze de wenteling van de aarde wordt aangetoond. Entree t.b.v. ons restauratiefonds: volwassenen f. 2,50 - kinderen f. 1,-.

BESTUURS WIJZIGING

De heer D. Vennik, die sedert de oprichting van de Vriendenkring in oktober 1975 als secretaris-penningmeester deel van het bestuur heeft uitgemaakt- en zich voordien reeds jarenlang verdienstelijk maakte als rondleider, heeft de wens te kennen gegeven in mei van dit jaar af te treden als bestuurslid. Wel heeft hij zich - tot ons genoegen - bereid verklaard zijn opvolger in het bestuur tot november van dit jaar in te werken.

De rondleidingen wil hij blijven doen. Ook zal hij lid blijven van het Werkcomité van de Stichting Grote of Sint Bavokerk. De grondige kennis van de Bavo, welke de heer Vennik heeft verworven gedurende de jaren dat hij koster was van deze kerk, blijft daardoor beschikbaar ten behoeve van de restauratie.

Gedurende 3 1/2 jaar heeft de heer Vennik op voortreffelijke wijze zijn taak van secretaris-penningmeester vervuld. De groei van de Vriendenkring tot bijna 2600 leden is mede aan zijn inzet te danken. Wij zijn de heer Vennik dan ook bijzonder erkentelijk voor het vele werk dat hij voor onze Vriendenkring heeft verricht.

J.J. FUIJKSCHOT

PERS-REAKTIES OP BAVODAG 1978

Pieter Taffijn in het Haarlems Dagblad:

"Minister Gardeniers vol lof voor partikulier initiatief";

"De derde jaardag is een geweldig sukses geworden.

Alle programma-onderdelen van de dag waren volop de moeite waard."

W. Klaassen in de Koerier Combinatie:

"De onthulling van het koorhek verliep in bijzonder goede stijl.

Een woord van lof voor iedereen die zich voor deze uitstekend georganiseerde en bijzonder geslaagde dag heeft ingezet".

Wim Helverstijn in het Haarlems Dagblad:

"Een grandioze Bavodag."

"Het Bavofeest is een indrukken Haarlemse happening geworden."

De Sint Baafskathedraal in Gent.

OVER HET GLASRAAM VAN 1541 IN DE WESTGEVEL VAN DE GROTE OF ST.-BAVO KERK TE HAARLEM.

In de vorige Bavokroniek schreef ik terloops over het gebrandschilderde raam dat U hiernaast ziet afgebeeld en dat indertijd door de Bisschop van Utrecht werd geschonken en in 1735 moest verdwijnen voor het beroemde Müller-orgel. Het lijkt mij interessant U hier wat meer van te vertellen.

De Haarlemmers van de laatste twee eeuwen kunnen de Grote Kerk niet anders zien dan met het bekende orgel aan de Westzijde. Slechts weinigen weten dat hiervoor een ander sieraad is ingeruild dat als venster in de hoofdgevel, zoals gebruikelijk in gotische kerken, een prachtig lichteffect had in het schip van de kerk, waarvan we ons nu geen voorstelling meer kunnen maken.

Het was gebruikelijk in die tijd dat door gilden, geestelijkheid en anderen geschenken werden aangeboden ter versiering en opluistering der kerken.

Zo vereerde de Bisschop van Utrecht, Gregorius van Egmond, in 1541 de St.-Bavokerk te Haarlem met een groot glasraam, dat daar in de hoofdgevel werd geplaatst. Merkwaardig is dat de oorspronkelijke cartons, getekend door de ontwerper Gerryt Boels, nog in het Rijksmuseum te Amsterdam aanwezig zijn.

Het zou een voorrecht zijn als we deze cartons nog eens in de oude Bavo konden tentoonstellen . . .

Het raam besloeg een oppervlakte van 80 m². De Bisschop was er knielend op afgebeeld met de staf in de hand en de mijter aan zijn voeten. Aan weerszijden waren de wapens van vaderszijde aangebracht, die zijn voorname afkomst aantoonde.

De Burgemeesteren van Haarlem waren ten eerste ingenomen met dit geschenk, want toen het glas was geplaatst werd de Bisschop met zijn gevolg en andere genodigden onthaald op een feestelijke maaltijd ten huize van de Burgemeester Jan Gerrijtse van Berckenrode.

Reeds 50 jaar daarna, in 1595, werd het raam - zo feestelijk ingewijd - voor een groot gedeelte weggenomen omdat het, naar men in die tijd oordeelde, niet meer paste in een kerk waar sedert 1578 de Hervormde leer werd gepredikt.

Mr. Willem Tybaut, de bekende glazenier die o.a. het door Haarlem geschonken raam in de St. Janskerk te Gouda gemaakt heeft, werd belast met de verandering. Waarin deze bestond blijkt het best uit het schilderij dat Job Berckheyde in 1668 van de Westzijde van de kerk maakte en dat thans in het Frans Halsmuseum te bewonderen is. Op dit doek ziet men dat het beeld van de Bisschop met alle attributen is weggenomen.

Daarvoor in de plaats kwam een afbeelding van keizer Frederik II die, na de inneming van Damiate, aan de stad Haarlem haar wapen geeft. Tybaut ging in 1595 niet verder dan strikt noodzakelijk, want de rand met wapens bleef aanwezig.

Zo bleef het raam in gewijzigde vorm . . . tot 1735. Het glas werd toen verwijderd, de opening dichtgemetseld en één der beroemdste meesterstukken van glasschildering in ons land was verdwenen.

SNUFFELAAR

(Uit: De St.-Bavokerk te Haarlem door Dr. P.J.H. Cuypers en C.J. Gonnet)

ENTHOUSIASME BIJ DE AUTORITEITEN VAN GENT VOOR ONZE "VRIENDENTOER"

Het Stadsbestuur van Gent verheugt zich met de Hulpbisschop van Gent, Mgr. De Kesel die ons persoonlijk in de Sint Baafskathedraal hoopt welkom te heten, over onze komst naar de hoofdstad van Vlaanderen, waarmee Haarlem reeds eeuwenlang gevoelsmatige en historische banden onderhoudt. (Zie "Kringboek", bladzijde 10.) Op kosten van de Gemeente Gent zal speciaal voor onze ledenvergadering van donderdag 17 mei een dia-serie vervaardigd worden van de Sint Baafskathedraal, terwijl de plaatselijke gids, de heer van de Kerckhove benaderd werd om de dia-lezing voor onze leden in Haarlem te komen houden. (reis- en verblijfskosten zijn voor de "Vriendenkring".) De Gentse politie zal er voor zorgdragen dat onze vijf autobussen op het Sint Baafsplein kunnen parkeren! Ook het Bureau voor Toerisme verleende spontaan alle medewerking: een aantal foto's van de kathedraal werden meegegeven voor de Haarlemse pers. Keurig verzorgde folders over Gent werden ter hand gesteld voor alle deelnemers(-sters) aan de "Vriendentoer" van zaterdag 19 mei, alsmede een folder over het klank- en lichtspel over "Gent en Keizer Karel" in de Lakenhalle, waarvoor het de reservering verzorgt! Tenslotte werden reeds plannen besproken om van de "Bavodag" in 1980 een echte "Gentse dag" te maken door het optreden van een vierhonderdtal koorleden, orkestleden en befaamde organisten. (De "Vriendenkring" verplicht zich daarbij om met medewerking van het Bisdom Haarlem alle deelnemers onder te brengen bij Haarlemse gezinnen!) Ongetwijfeld proeft U het enthousiasme bij de autoriteiten van Gent en van ons. Ook Burgemeester Reehorst, die de stad diverse keren bezocht heeft, draagt het een warm hart toe en ondersteunt heel graag onze relaties met Gent! (Helaas kan de Gemeente Haarlem geen nieuwe contacten aangaan, zij heeft reeds jumelage-betrekkingen met Osnabrück en Angers. Maar de Burgemeester van Haarlem stelt grote prijs op contacten met de burgerij van Gent in al haar geledingen) Haarlem en Gent bezitten beide Bavokerken! Reeds genoeg om die van Gent eens te bezoeken.

Uw VOORZITTER.

FINANCIEEL OVERZICHT 1978 "VRIENDEN VAN DE GROTE KERK TE HAARLEM"

Saldo postgiro 1-1-1978	f.	6.098,28
Saldo credietbank 1-1-1978	"	4.608,32
Saldo credietbank Termijnrek.	"	20.000,-
Contributies en giften	"	47.443,-
Verkooptafel kerk	"	1.911,25
Haarl. Boekenbeurs	"	1.717,05
Rondleidingsgelden	"	2.628,-
Opbrengst Bavodag	"	4.736,76
Giften:		
Haarl. Kledingbeurs	f.	500,-
Diakonie Herv. Gem.	"	250,-
Haarl. Montessorischool	"	460,-

	"	1.210,-
Rente		303,56

	f.	90.656,22
		=====

Restauratie kleine kronen en lusters	f.	14.300,-
Vernieuwen bedrading idem	"	1.144,84
Restauratie Koorhek	"	14.580,-
Diverse onkosten:		
Stencilwerk	f.	484,70
Porti	"	2.488,09
Bureaukosten	"	228,22
Folders incl. verspr.	"	4.088,70
St. Zuid kennemerland	"	1.636,84
Bavokroniek sept. '78	"	448,40
Bavoboeken	"	1.723,70
Foto's koorhek	"	130,-

	"	11.228,65
Saldo Postgiro 31-12-1978	f.	3.824,46
Saldo Credietbank	"	578,27
Saldo Crediet Termijnrek.		
1-7-1979	"	35.000,-
Saldo Crediet Termijn 1980	"	10.000,-

	"	49.402,73
	f.	90.656,22
		=====

D. VENNIK

KAARSENKRONEN AL OF NIET ELEKTRIFICEREN?

Zoals in de vorige Bavokroniek werd vermeld, komt in de eerstvolgende ledenvergadering van onze Vriendenkring, op 17 mei 1979, het voorstel aan de orde de acht grote koperen kaarsenkronen te elektrificeren. Daarbij werd gevraagd:

"Laat Uw gedachten er eens over gaan". Aan dat alleszins redelijke verzoek heb ik graag gehoor gegeven.

Er bestaat namelijk alle aanleiding zorgvuldig te overwegen of die elektrificatie, waarmee een bedrag in de orde van grootte van f. 30.000,— is gemoeid al of niet moet doorgaan.

Kaarslicht is ongetwijfeld warmer en sfeervoller dan elektrische verlichting. Daar staat echter tegenover dat het plaatsen, aansteken en naderhand weer doven en het verwijderen van de resten van de kaarsen uiterst bewerkelijk is. Ook het lekken van kaarsvet gaf moeilijkheden. In de praktijk blijft daardoor het gebruik van de kronen met kaarslicht al tien jaren volledig achterwege. De verlichting geschiedt uitsluitend met fel schijnende elektrische lampen.

De kronen zijn met gelden van onze Vriendenkring gereinigd en opnieuw gepolijst. Het effect hiervan komt het best tot uiting wanneer de kronen branden. En dat liefst bij zoveel mogelijk gelegenheden. Dat kan als de kronen geëlektrificeerd zijn. Daarmee wordt ongetwijfeld een betere verlichting verkregen dan met de tot dusverre gebruikte fel schijnende elektrische lampen. De kronen dateren van het eind van de vorige en het begin van deze eeuw. Ze zijn gemaakt als gaskronen, de armen zijn dan ook hol, zodat de elektrische bedrading daarin kan worden weggewerkt. De lichtsterkte kan desgewenst gevarieerd worden. Alle vóór- en nadelen van elektrificatie tegen elkaar afwegend, slaat bij mij de balans door naar wél elektrificeren. Volledigheidshalve vermeld ik nog dat de Centrale Kerkeraad, de Kerkvoogdij en de restauratie-architekt, de heer H.W. van Kempen, volledig akkoord kunnen gaan met de elektrificatie.

Ook bij de eerste door de "Vrienden" geïmproviseerde kaarsenkroon boven het laagkoor, gefotografeerd door Pieter S. Goedhart tijdens de Bavodag van 1976, is de vraag:

"Bent U voor of tegen het elektrisch branden van deze kroon?"

Namens de Stichting Restauratiefonds,
Ir. J.J. FUIJKSCHOT

(Zie bovenstaand artikel ter nadere informatie voor agendapunt 5 van de ledenvergadering)

DE GROTE RESTAURATIE

In juni 1977 heeft de kerkvoogdij het definitieve restauratieplan met de erbij behorende begroting, opgesteld door het architectenteam Van Kempen-Brink, bij de Rijksdienst voor Monumentenzorg ingediend. Met name de financiering van het totaal - f. 26 miljoen - levert nog problemen op, waardoor de aanvang van de restauratie van onze Grote Kerk op zich laat wachten. Zoals het zich nu laat aanzien, zijn de technische (bouw)- en aanbestedingsproblemen binnenkort opgelost. Als gevolg van de bestedingsbeperkingen worden prioriteiten gesteld, waardoor slechts middelen ter beschikking worden gesteld ten behoeve van dat deel van het plan wat het meest urgent is. Dit is in het bijzonder de gehele dakconstructie van de kerk en de glas-in-lood-vensters. Uit diverse publikaties is gebleken hoe ernstig de situatie is en hoe snel het verval voortschrijdt; vooral de massa sneeuw van deze winter was funest voor de toch al zwakke plekken. Verheugd is om te melden dat - op basis van huidige guldens f. 15 miljoen in totaal ter beschikking komt, te verdelen over het Rijk, Gemeente en Provincie. De laatste is echter niet bij machte haar aandeel van 10 % bij te dragen, zodat door alle betrokkenen gezocht moet worden naar een oplossing van dit probleem, dat uiteraard veel ruimere betekenis heeft dan deze restauratie alléén. Nu Rijk en Gemeente de gelden voor een deel van de restauratie al gereserveerd hebben is de verwachting gerechtvaardigd dat aan het eind van het jaar wellicht een begin met de uitvoering kan worden gemaakt. Hieraan zullen nog wel de nodige besprekingen met diverse instanties vooraf gaan.

Het is bijzonder belangrijk dat zoveel vrienden van de Bavo zo enthousiast meedoen; de subsidiërende instanties kunnen mede hieruit afleiden dat het gaat om de restauratie van een groots monument, dat in de levendige belangstelling staat van zeer velen.

Drs. M.P. VAN OVERBEEKE,
president - kerkvoogd

UITNODIGING VOOR DE LEDENVERGADERING VAN 17 MEI

Het bestuur van de "Vriendenkring" nodigt U hartelijk uit om op donderdag 17 mei a.s. van 20.00 tot 21.30 uur haar jaarlijkse ledenvergadering bij te wonen op het hoogkoor van de Grote Kerk te Haarlem. Wij hopen dat evenals vorig jaar weer enkele honderden Vrienden en Vriendinnen aan deze uitnodiging gehoor zullen geven. Uw tegenwoordigheid wordt ten eerste op prijs gesteld! We rekenen op een geweldige opkomst gezien de AGENDA:

- 1- Verwelkoming door de voorzitter van de Stichting Restauratiefonds, Ir. F. van Hattum
- 2- Voorstellen tot aanvullen van de agenda
- 3- Eventuele ingekomen stukken/mededelingen
- 4- Jaarverslag van de secretaris-penningmeester, de heer D. Vennik
- 5- Voorstellen (graag vóór 1 mei insturen) en stemming over de besteding van de binnengekomen "Vriendschapsgelden-1979"
- 6- Afscheidswoord door de vice-voorzitter van de Stichting Restauratiefonds, Ir. J.J. Fuijkschot, in verband met het aftreden van de heer D. Vennik als bestuurslid
- 7- Voorstellen (graag vóór 1 mei insturen) en stemming over de opvolging van secretaris en/of penningmeester
- 8- (gratis) koffie-pauze
- 9- dia-lezing over de Sint Baafskathedraal te Gent door de heer van de Kerckhove, gids aldaar.

Namens het bestuur van de
"Vrienden van de Grote Kerk",
Th. A. DELLEMAN, voorzitter.

WIST U ?

dat de heer J. Broek Roelofs, Zeelandlaan 72 te Heemstede, telefoon 289679 thans het ledenbestand bijhoudt? Voor het niet toezenden van de Bavokroniek, de nieuwe lidmaatschapskaart, het Bavoboek enz. moet u hem meteen bellen s.v.p.!

dat wij u begrip vragen voor het eventueel enorm lang wachten op uw lidmaatschapskaart en Bavofotoboekje i.v.m. de overname van de werkzaamheden door de heer Broek Roelofs? Met ingang van heden zult u binnen een maand ons antwoord ontvangen. Bedenk daarbij dat vrijwilligers de boeken bezorgen om porti uit te sparen!

dat in het seizoen- 1979 Suzanne Dercksen weer de leiding heeft over de verkooptafel tijdens de rondleidingen? Vorig jaar verkocht zij voor bijna twee duizend gulden aan Bavoboeken, fotoboekjes, trotseerloodjes, Bavo-verjaardagkalenders, grote en kleine Bavo-litho's e.d.! Nieuw zijn Bavo-stickers en sleutelhangers!

dat in maart weer een huis-aan-huis-folderactie werd gehouden in Haarlem en omgeving om 't ledenbestand op te voeren? Als "Vriendenplicht" geldt het jaarlijks aanbrengen van één nieuw lid! Doet u weer mee? Op naar het 3000ste lid!

dat er thans voor f. 1,- Bavo-stickers en voor f. 1,- Bavo-sleutelhangers te verkrijgen zijn bij kosterij? Unieke relatiegeschenken!

dat er thans 2573 Vrienden en Vriendinnen geregistreerd staan in ons ledenbestand? Dat in ons restauratiefonds thans ruim f. 50.000,- zit?

dat van uw gelden op 5 mei a.s. de twee preekstoelleuning, het koperen doopvont, de twee lampen op de Burgemeestersbank en de koperen lezenaar (de zg. Pelikaan) op het hoogkoor gepoetst en gevernist zullen zijn? Al het Bavokoperwerk is dan met Vriendengelden gereinigd!

dat de heer D. Vennik dit jaar aftreedt als secretaris-penningmeester? Namens u zeggen wij deze "pionier" grote dank voor bewezen diensten!

dat op zaterdag 7 april de eerste rondleiding plaatsvindt, op donderdag 17 mei de jaarlijkse ledenvergadering, op zaterdag 19 mei de Vriendentour naar Gent en op zaterdag 6 oktober de inmiddels traditioneel geworden "Vriendendag"!

dat u vóór 1 mei suggesties kunt insturen i.v.m. de besteding van binnengekomen gelden 1979 en kandidaten kunt voordragen voor secretaris-penningmeester! Denkt u mee? Dank!

dat u vóór 9 april kunt boeken op postgironummer 36 18 800 voor de Vriendentour naar Gent? Wij reserveerden reeds vijf autobussen voor u!

dat tijdens de ledenvergadering van 17 mei gestemd zal worden over het al of niet elektrificeren van de acht door ons gereinigde koperen grote kaarsenkronen? Zie artikel in de Kroniek!

dat het Vriendenjaar loopt van oktober tot oktober? Vandaar dat U jaarlijks uw acceptgirokaart in oktober ontvangt voor betaling van uw lidmaatschap voor het nieuwe kalenderjaar?

dat dit Bavo-seizoen tijdens de rondleidingen de orgelexcursies worden verzorgd door Kees Huges, Jan Oudshoorn, Kees Rosenhart en Marco bij de Vaate? Allen beroepsorganisten!

dat aan de kring van rondleiders dit Vriendenjaar worden toegevoegd mw. I.O van Houtum en de heren R. Bogaart en A. Braaksma? Allen ook Kringboekkeners bij uitstek!

dat ons motto is: In elk gezin, een lid van de "Vriendenkring"!

BAVO KRONIEK

correspondentieadres: Zeelandlaan 72, Heemstede - telefoon 023 - 28 96 79

DE PELIKAAN

In de vorige Bavo Kroniek vertelden we van het geschenk, dat de pasgebouwde Bavo in 1541 ontving van de Bisschop van Utrecht, n.l. het grote glasraam in de westgevel. Nu willen we het hebben over een geschenk van het schoenmakersgilde: te weten een koperen lezenaar (lutrijn) in de vorm van een pelikaan, die dit jaar werd gereinigd. Deze lezenaar werd in 1498 besteld bij Jan Fyerens, geelgieter te Mechelen, en in het jaar 1499 op 25 oktober, dus juist op Christynsdag, op het koor gesteld. "De vogel lijkt echter volstrekt niet op een pelikaan, eerder op een adelaar. Verhalen waren bekend over een grote vogel die haar jongen voedt met haar eigen bloed. Vandaar die rode "edelsteen" op de borst van de pelikaan. De kerk nam dit beeld over en symboliseerde daarmee Christus, die zijn bloed gaf voor alle mensen en stierf, opdat zij zouden leven" (H. J. van der Meulen).

Niet alleen in de oude Bavo wordt een dergelijke lezenaar aangebracht. Dat bleek wel duidelijk op de tentoonstelling van kerke-lijke geelgieterskunst in het museum "Het Prinsenhof" te Delft van mei tot augustus 1961. Deze tentoonstelling bleek een dergelijk succes, dat ze werd voortgezet in Gent in het museum van de Bijloke van begin september tot en met oktober 1961. Op deze tentoonstelling waren 13 dergelijke lezenaars te bewonderen en uit de tentoonstellingsgids konden we nog bijzonderheden vernemen. Hier lezen we o.a.: op een zeslobbige basis rust een zeshoekig voetstuk met getorste zuil en geringd kapiteel, waarop een zeskantige dekplaat. Hierboven verheft zich een statige pelikaan, wiens klauwen een kleine bol omvatten. Zes pinnen onder aan de basis wijzen op verloren gegane leeuwen. Verdwenen zijn eveneens de lichtarmen die boven rondom de zuil bevestigd waren, de pelikaanjongen op de bol en de bloeddruppels op de borst van de vogel.

De geelgieter Jan Fyerens voerde talrijke werken uit voor verschillende steden, echter Haarlem bezit de voornaamste werken die van Fyerens bewaard bleven, n.l. het koperen traliwerk van het koorhek en de pelikaan. De Graaf (bijdrage gesch. Bisd. van Haarlem) schrijft: "midden in het koor stond de grote lessenaar ten dienst van de voorzangers (providerers, provydieers). Een zekere Aryaen Janszoon hielp de kosten voor het grootste gedeelte bestrijden.

De nabijheid van de lessenaar stond de grote kandelaar, ook wel Paaschkandelaar geheten en van gelijke hoogte als de pelikaan. Het feit dat de lezenaar op St. Christynsdag (de patroondag der schoenmakers) gesteld werd, doet wel vermoeden dat de pelikaan door het schoenmakersgilde ten geschenke werd gegeven, evenals een originele (!) grote kroon die boven het koor hing. Allan vermeldt nog dat een zekere Katryn Reyersdochter aan nam "te schueren die pellicaen en die grote kandelaar opt coer". Helaas missen we een afbeelding van de originele Pelikaan met jongen, maar we mogen ons gelukkig prijzen dat, ondanks spaanse, franse en duitse bezetting in de loop der eeuwen, dit prachtig voorbeeld van geelgieterskunst uit de 15e eeuw voor ons is bewaard gebleven.

De kerkrekening van 1498 betreffende de Pelikaan.
Item bsetet jan fyry van machelen een pullumtrum staende op dat koer daer die provydieers an staen sullen, ende sal wesen een puplikaen met haer jonghen na uutowysinge der patroen die ons daer of comen sal ende dese saeke sal ons tot een goet ende brenghen aryaen janszoen onse poerter.

Enige regels uit de Kerkrekening van 1498 betreffende de Pelikaan.

"Item bsetet jan fyry van machelen een pullumtrum staende op dat koer daer die provydieers an staen sullen, ende sal wesen een puplikaen met haer jonghen na uutowysinge der patroen die ons daer of comen sal ende dese saeke sal ons tot een goet ende brenghen aryaen janszoen onse poerter.

Snuffelaar.

SPREUK:

"Liefde, ook liefde voor onze Bavokerk, kan slechts ontstaan, door een meer dan oppervlakkige kennismaking. Ze kan slechts ontstaan als men de kerk goed kent!"

EEN REAKTIE OP DE VRIENDENTOUR-1979:

"Mede namens mijn man wil ik U nog heel hartelijk danken voor de fijne onvergetelijke dag de 19e mei naar Gent. De fantastische verzorging en organisatie, het mooie weer en de prettige mensen in de bus, dit alles heeft er toe bijgedragen om volgend jaar weer mee te gaan!"
Mw. M.M.-O.

Dank voor Uw dankbetuiging en het tegelijkertijd aanbrengen van een nieuw lid!

Het Bestuur.

MET VEREENDE KRACHTEN

De Pelikaan in het Hoogkoor van de Grote Kerk staat weer in volle glorie te pronken; de kandelaars op de burgemeestersbank, het doopvont en de leuning van de kansel blinken iedereen weer tegemoet. Dank zij Uw bijdragen, Vriendinnen en Vrienden van de Grote Kerk, kon dit koperwerk gereinigd en gepoetst worden. Tezamen met het al eerder gepoetste koperwerk (koorhek en kronen) een lust voor het oog. Heel hartelijk dank daarvoor!

Nu dit seizoen bijna is afgelopen is ook een woord van dank aan de rondleiders, organisten en al diegenen die meewerkten aan de activiteiten van de Vriendenkring, met als hoogtepunt de Bavo-dag op 6 oktober a.s., zeker op zijn plaats.

Wij hopen, dat zij ook volgend jaar weer op even enthousiaste wijze hun medewerking willen geven.

Dank zij de financiële bijdragen en medewerking van velen kunnen de niet voor subsidie in aanmerking komende kosten voor het opknappen van meubilair en inventaris van de kerk betaald worden.

Dit particuliere initiatief van de Vriendenkring is een lichtend voorbeeld, wat met vereende krachten bereikt kan worden; het kan haast niet anders of dit moet stimulerend werken op de instanties die beslissen over de hoog-nodige restauratie van de Grote Kerk.

Lichtend ook in de letterlijke betekenis van het woord, wanneer op 6 oktober a.s. het feeërieke schijnsel van de 8-dan geëlektrificeerde grote kronen, dank zij Uw bijdragen, het gebouw zal vullen.

Nogmaals heel hartelijk dank!

Namens de Kerkvoogdij van
de Hervormde Gemeente
Haarlem

H.L. Vermaire.

OVERZICHT "VRIENDENKRING" 1978 - 1979.

Zaterdag 7 oktober 1978 stond de Grote Kerk in Haarlem en ver daarbuiten centraal. Dank zij een door Paul Scheelings bedachte stunt waren duizenden stadgenoten getuige van de onthulling van een glanzend koorhek door onze minister voor C.R.M., mevrouw Gardeniers. "Jan Fyrens" was daartoe weer even op het voor hem zo bekende terrein verschenen. Bovendien werden de burgemeesters, die het wapen van hun stad op de lambrizering van het koorhek herkenden, door "Graaf Floris V" tot ridder geslagen. Hierna volgden nog verschillende activiteiten totdat deze indrukwekkende dag omstreeks 5 uur met gemeenschappelijk zingen werd besloten.

Mede dank zij de propaganda van deze dag en de toewijding van een aantal vrienden(innen) op de beide boekenbeurzen in de Grote Kerk kunnen we nu, niet zonder trots, mededelen dat ons ledental bijna de 2800 bereikt heeft.

De vaak barre omstandigheden in de afgelopen winter waren er mede de oorzaak van dat onze vrijwilligers(sters) later dan gebruikelijk de boeken met lidmaatschapskaarten konden bezorgen. Op deze plaats hiervoor onze verontschuldiging. Gedurende de wintermaanden geen rondleidingen, doch wel bezigheden achter de schermen n.l. in de verschillende bestuursvergaderingen waar de plannen voor 1979 voorbereid werden. Zoals bijv. de reis naar Gent en de daaraan voorafgaande ledenvergadering. Deze reis, waaraan 250 leden deelnamen, werd een daverend succes. Omdat meer leden ingeschreven hadden, dan de 5 bussen konden bevatten, besloot het bestuur tot een tweede excursie naar Gent op 22 september, met nog eens 200 leden.

Op de ledenvergadering van 17 mei j.l. werd besloten de acht grote gaskronen in de kerk te laten elektrificeren. Een kroon was op deze wijze reeds verlicht en wij stellen ons voor dat het op 6 oktober a.s. "onze jaarlijkse Bavodag" een indrukwekkend gezicht zal zijn, wanneer de Grote Kerk door acht grote kronen verlicht zal zijn. Bovendien werd op genoemde vergadering besloten het resterende koper: de preekstoelleuning, Pelikaan, doopvont en de kandelaars op de burgemeestersbank hun oude glans weer terug te geven.

Ons rondleidersgilde werd uitgebreid door de komst van: Mw. van Houtum en de heren Bogaart en Braaksma. Ook dit jaar bestond er grote belangstelling voor de maandelijkse rondleidingen en bezoek aan zolders of orgel. De medewerkers organisten onze hartelijke dank!

Het secretariaat en de ledenadministratie werden overgenomen door de heer J.H. Broek Roelofs, Zeelandlaan 72, 2101 TP Heemstede, telefoon 289679. Als penningmeester werd gekozen de heer H. Deurloo, Hyacintenlaan 26rd, 2015 BD Haarlem, telefoon 326414.

Zoals U gelezen heeft, verlaat ondergetekende het bestuur van de Vriendenkring. Alle bekende en onbekende Vrienden en Vriendinnen bedankt voor Uw medewerking, ik denk in het bijzonder aan het bezorgen van boeken en assistentie bij boekenbeurzen.

Tenslotte wens ik onze Vriendenkring een toenemende groei en en mijn geliefde oude Bavo een voorspoedig herstel!

D. Vennik.

SINT BAVO,
zoals de Haarlemmers hem in 1268
zagen. (Dit schilderij hangt in de
schatkamer van de Sint-Bavo aan de
Leidsevaart.)

WAT GEBEURDE ER MET UW GELD!

In de vorige Bavo Kroniek hebt U een financieel overzicht van het kalenderjaar 1978 aangetroffen. Omdat we nu midden in ons boekjaar zijn, leek het ons verstandig geen officieel overzicht te maken, doch U wel te vertellen, wat er zo op financieel gebied in de afgelopen maanden gebeurde. We begonnen met een beginsaldo van f. 49.403,—. Onze vrienden zorgden voor een ontvangst aan bijdragen van f. 17.839,—.

De Boekenbeurs in de Grote Kerk, die onze Vriendenkring zowel ledenwinst als financieel voordeel bezorgden, leverde dit jaar een buitenkansje van f. 2.052,—. Voor onze rondleidingen bestond veel belangstelling en dat bracht f. 2.252,— op.

Echter we hadden ook de nodige uitgaven! We moesten zowel Bavo- als fotoboeken aanschaffen, kosten f. 6.000,—. Omdat helaas niet alle boeken bezorgd konden worden, moest f. 2.008,— aan porti uitgegeven worden. De folders, waarop de rondleidingen in 1979 vermeld stonden, werden verspreid in Haarlem en omstreken en noodzaakten een uitgave incl. verspreiding van f. 4.233,—. Het opknappen van het resterende koperwerk: f. 2.000,—. De acht grote kronen, waarvan de elektrische verlichting voor oktober gereed zal zijn, zullen ongeveer f. 27.000,— kosten. De vorige Bavokroniek kostte ons f. 1.089,— incl. de verzending, terwijl aan verschillende zaken zoals drukwerk, stencilmateriaal en bureaunkosten f. 1.140,— werd uitgegeven.

Tenslotte volgt hieronder een recapitulatie van de belangrijke betalingen die door de Vriendenkring ten behoeve van de Grote Kerk werden gedaan.

1976/77	Werkzaamheden 8 grote kronen	f. 20.800,—	1978	Werkzaamheden kleine kronen	f. 14.300,—
	Reparatie glas in lood	- 1.972,—		en lusters	- 14.580,—
1979	Werkzaamheden restant koperw.	- 2.000,—	Totaal	f. 80.652,—	D. Vennik.
	Verlichting 8 grote kronen	- 27.000,—			

een gedicht
van G.M. v.d. Woestijne,
Vriendin van de Grote Kerk

BAVO

Heer Bavo zijt Gij die vrome held,
waarvan in oude kronieken wordt verteld?
Sterk gezeten op Uw ros,
niets onziend rijden door land en bos,
gekweld werden burger en onderdaan,
gekreund werd, hoelang zou hij zo nog voortgaan?

Tot 't moment dat z'n vrouw de geest gegeven had
hij het "Pater Noster" leerde en bad.

Daarna keek hij in de zaal,
zaten daar z'n vrienden? Allemaal?
De lieden van het bonte leven
zouden zij om de ernst des levens geven?
Zij, die met hem gingen op verkeerde paden,
zouden zij hem ook in eer en deugd kunnen raden?
Hij wikte en dacht van niet.
Wie zag hij daar komen in 't verschiets?

Een monnik, fier, hoewel klein van stuk.
"Vader", sprak hij, "brengt Gij geluk?"
"Aards geluk kan ik U niet geven
wel woorden tot eeuwig leven,
om te erven Hemelse zaligheid,
was Gij Uw ziel niet aan de duivel kwijt?
Mijn Broeder beleidt Uw zonden hier
en kniel neder voor God de Heer,
want ijdelheid is als de wind,
het gaat voorbij, niemand die er iets van vindt.
Mijn Broeder hierin ligt Uw werk,
verdeel Uw bezit onder de armen der Kerk".

Als herboren ging hij heen
droeg aan de koning over 's konings leen.
Is naar het klooster in Ganda gegaan,
werd monnik, trok het Habeit aan.

Leidde daar een leven van boetvaardigheid,
een leven aan God de Heer gewijd.

PROGRAMMA VAN DE "BAVODAG" OP ZATERDAG 6 OKTOBER 1979

- om 9.00 uur** opening van de Bavodag door het Eijsbouts-carillon van de Grote Kerk
- 9.05 - 9.20 uur** vanaf de "Nonnengang" (!) speelt de drumband Noorder Vreugd Dartele Jeugd met medewerking van de organist Jan Schouten, werken o.a. van Purcell en Clarke.
- 9.20 - 9.45 uur** concerteert Jan Oudshoorn op het beroemde Christiaan Müllerorgel, werken van Sweelinck, Couperin en Lemmens.
- 9.45 - 10.30 uur** rondleiding door de Bavokerk en over de oude zolders door Mej. M. Rakers en de heren H. van Ameijde, R. Bogaart, A. Braaksma, H.J. Brunt, Th.A. Delleman en B. de Vries; tevens demonstratie van de slingerproef van Foucault, waarmee op zichtbare wijze de draaiing van de aarde wordt getoond.
- 10.30 - 11.30 uur** concerteert het Haarlems Amateur Symfonieorkest, werken van Händel en Beethoven.
- 11.00 - 11.30 uur** aanbieding van 't"Vriendengeschenk-1979" aan de stad en kerkvoogdij der Hervormde Gemeente Haarlem door Burgemeester Drs. J. Reehorst en de Wethouders L.D. van den Berg, Drs. P.G.A. Captijn, Drs. W. Mensink, A. Thuis, A.J.A. Vos en M. van de Water;
- de leden van het College van B. en W. der Gemeente Haarlem zullen alvorens een gedeelte van de door de "Vriendenkring" gefinancierde acht grote geëlektrificeerde gaskronen te "ontsteken", spreken over het onderwerp "Lichtpunten voor Haarlem! "
- (De aanwezige "Vrienden" en "Vriendinnen" worden vriendelijk verzocht op de stoelen links en rechts van de kronen plaats te nemen, vanaf het orgel tot het koor!)
- 11.45 - 12.15 uur** concateren Jaap Stork, organist, en Boni Rietveld, trompettist, werken o.a. van C.Ph.E. Bach en Andriessen.
- 12.15 - 13.00 uur** concerteert de brassband "Arti en Religioni" o.l.v. Jan Schut, werken o.a. van De Haan, Allan, Lennon en McCartney.
- 13.00 - 13.30 uur** rondleiding door de Bavokerk en over de oude zolders door Mej. M. Rakers, Mw. I.O. van Houtum en de heren H. van Ameijde, R. Bogaart, A. Braaksma, H.J. Brunt en M. Koning; tevens demonstratie van de inmiddels voor Haarlem befaamd geworden slingerproef van Foucault.
- 13.30 - 14.00 uur** brengt het Haarlems Bachensemble o.l.v. Sam te Velde een werk van Händel ten gehore op het hoogkoor van de kerk.
- 14.00 - 14.30 uur** massale kinderzang van bekende vaderlandse liederen door ongeveer 700 leerlingen van openbare, rooms-katholieke en protestant-christelijke lager scholen o.l.v. Max Koning, dirigent, met orgelbegeleiding van Jan Schouten.
- 14.30 - 15.15 uur** rondleiding door de Bavokerk en over de oude zolders door Mw. I.O. van Houtum en de heren H. van Ameijde, R. Bogaart, A. Braaksma, H.J. Brunt, Th.A. Delleman en B. de Vries; tevens demonstratie van de slingerproef van Foucault. (Vanwege de te verwachten overweldigende belangstelling zullen twee zolder-excursies gehouden worden!)
- 15.15 - 16.00 uur** massale koorzang o.l.v. Rudolf Grasman door ongeveer 500 koorleden van het Haarlems Kamerkoor, Haarlems Gemengdkoor Schalkwijk, Koor Katholiek Haarlem, Oosterkerkkoor, P.T.T.-Mannenkoor, leden van het Haarlems Bejaardenkoor en de vier koren van Mevrouw Olga Ongena: Kennemer Vrouwenkoor, Zingen Maakt Ons Jong, Zingen Is Goed En Aangenaam en Een Melodie Na Sorg; op het programma staan o.a. werken van Mozart en Mendelssohn Bartholdy.
- 16.00 - 16.30 uur** massale samenzang van de tien koren en de duizenden aanwezige Bavodag-bezoekers, o.l.v. Rudolf Grasman met orgelbegeleiding van Dirk Out.
- om 17.00 uur** sluiting van de Bavodag.

W.B. van Schaik
Th.A. Delleman

Wapenbord van Mr. Arent de Raet (1714-1771)
Foto: E.A. van Voorden

Eén van onze trouwe leden schonk ons een antiquarisch exemplaar van het boek van J.W. Stuffers "De Groote of Sint-Bavokerk te Haarlem", een uitgave van 1915. (M.i. het "gezelligste" Bavoboek dat er bestaat! Zeer "smeuig" geschreven! Th. D.)

De plattegrond achterin het boek is een copie. Wij mogen dit boek aan de hoogste bieder verkopen ten bate van ons Bavo-werk.

Gaarne Uw bod per briefkaart aan de heer P. Speelman, Staalstraat 19 III, 2033 XG Haarlem.

Wie wil de gelukkige worden met dit boekje, dat zoveel wetenswaardigs inhoudt?

A.D. Bl.

SAMENSTELLING BESTUUR VAN DE "VRIENDENKRING":

Th.A. Delleman, voorzitter, Rijksstraatweg 306 te Haarlem
J. Broek Roelofs, secretaris (ledenbestand), Zeelandlaan 72 te Heemstede
H. Deurloo, penningmeester, Hyacintenlaan 26rd te Haarlem
H.L. Vermaire, namens de kerkvoogdij, Casimirlaan 19 te Overveen
Ir. J.J. Fuijkschot, namens de Stichting Restauratiefonds, Heussensstraat 52 te Haarlem
H.J. Brunt, rondleider, Burg. den Texlaan 18 te Aerdenhout
W.B. van Schaik, rondleider, Koninginneweg 54 te Haarlem
P. Speelman, namens de leden, Staalstraat 19 III te Haarlem

WIST U

dat drs. M.P. van Overbeeke als bestuurslid van de Vriendenkring is opgevolgd door de heer H.L. Vermaire te Overveen?

dat de heer D. Vennik als penningmeester is opgevolgd door de heer H. Deurloo te Haarlem?

dat het Gemeente Archief van Den Haag de 14 originele wapenborden van het geslacht De Raet bezit? Als wij deze 18e eeuwse borden willen restaureren en weer op de vroegere plaats, in de Vontkapel, ophangen, zal het Haagse Gemeentebestuur verzocht worden deze wapenborden aan Haarlem te schenken! U hoort hier nader over.

dat de belangstelling voor onze Vriendentour naar Gent zó groot was, dat er twee reizen gemaakt werden? Totaal 450 Vrienden en Vriendinnen bezochten de Sint Baafskathedraal aldaar!

dat onze Kring thans 2789 Vrienden en Vriendinnen telt? Hopelijk zijn er eerdaags 3000 leden!

dat in 1980 de ledenvergadering plaatsvindt op donderdag 8 mei, de Vriendentour op zaterdag 10 mei en de Bavodag op zaterdag 4 oktober?

dat U als Vriend of Vriendin jaarlijks vrijwillig twee "plichten" op U nam? Het aanbrengen van een nieuw lid en het meevieren (bezoeken) van onze Jaardag in de Grote Kerk op 6 oktober!

dat met Uw gelden dit jaar het laatste koperwerk werd gepoetst? De twee kandelaars op de Burgemeestersbank, de beide preekstoelleuningen, het doopvont en de lezenaar op het koor, de zg. Pelikaan!

dat tevens van Uw geld alle acht grote koperen gaskronen werden geëlektrificeerd? De Burgemeester en zes Wethouders van Haarlem zullen op de Bavodag van 6 oktober om 11 uur de kronen "ontsteken"!

dat onze Kring dit jaar ongeveer f. 29.000,— aan verfraaiing van de Bavokerk uitgaf en momenteel nog ruim f. 24.000,— in kas heeft? U bepaalt tijdens de jaarlijkse ledenvergadering wat er met onze gelden in 1980 verfraaid moet worden!

dat in de zomerperiode op het hoogkoor een mesiricorde is gestolen? Eerder was van deze kanunnikenbank de zitting vernield!

dat wij vanzelfsprekend deelnamen aan de Haarlemse V.V.V.-aktie "September-Kerkenmaand"? Onze rondleiders mochten op 1 september ongeveer 300 belangstellende stad- en streekgenoten rondleiden!

dat U vriendelijk verzocht wordt vóór 1 december Uw bijdrage voor 1980 over te maken op postgiro 36 18 800? Uw lidmaatschapskaart geeft o.a. recht op gratis entree tot de Bavokerk!

dat U als lid bij betaling voor het lidmaatschap van f. 25,— of meer 25 bijzonder fraaie Bavo-correspondentiekaarten en daarbij horende enveloppen ontvangt? Een uniek geschenk, ook voor Sinterklaas! (Als nieuw lid ontvangt U het Kringboek bij betaling van f. 25,— of meer!)

dat onze Bavo-Puzzeltocht voor de lagere schooljeugd gewonnen werd door Koos Schaap, Parnassiakade 7 te Haarlem. Uit handen van onze voorzitter ontving hij als prijs ons Kringboek "Een rondleiding door de Grote of St.-Bavo Kerk te Haarlem"!